

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych
do spraw postępowań przed Europejskim
Trybunałem Praw Człowieka
Agnieszka Kozińska-Makowska

Warszawa, 11 lipca 2024 r.
DPT.432.8.2020/46

Sprawozdanie z posiedzenia Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które odbyło się w dniu 20 czerwca 2024 r.

W dniu 20 czerwca 2024 r. odbyło się posiedzenie Zespołu ds. Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („Zespół”), powołanego Zarządzeniem nr 73 Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lipca 2007 r. z późniejszymi zmianami.

I. Wprowadzenie Przewodniczącej Zespołu

Pełnomocnik Ministra Spraw Zagranicznych ds. postępowań przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka („ETPC”, „Trybunał”) Pani Agnieszka Kozińska-Makowska przywitała gości, podziękowała za przybycie i zachęciła do aktywnego udziału w posiedzeniu.

II. Informacja o bieżącej działalności Pełnomocnika w przedmiocie wykonywania wyroków ETPC

- informacja o sprawach zakomunikowanych Rządowi w II kwartale 2024 r.

Pełnomocnik Ministra poinformowała, że w II kwartale 2024 roku odnotowano komunikacje 17 skarg w 15 sprawach (3 skargi jednego skarżącego zostały połączone do wspólnego rozpoznania). Sprawy zakomunikowane w II kwartale 2024 roku dotyczyły następujących kwestii:

- kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią (zatrzymanie aktywisty za udzielanie pomocy migrantom, zarzut naruszenia art. 5 Konwencji) – 1 sprawa;
- kryzysu migracyjnego na granicy z Białorusią (rzekome „pushbacki” migrantów na granicy w 2022 r. w stanie faktycznym, w którym wcześniej stosowano *interim measure*) – 1 sprawa;
- stosowania ustawy dezubekizacyjnej (zarzut naruszenia prawa do poszanowania mienia w rozumieniu art. 1 Protokołu 1, a nie jak wcześniej – przewlekłości postępowania sądowego, w związku z odwołaniem się skarżących od decyzji zakładu emerytalnego obniżających świadczenia emerytalno-rentowe) – 6 spraw;
- prawa do godnej śmierci w kontekście leczenia dziecka skarżącego w terminalnym stadium raka (zarzut naruszenia art. 3 i 8 Konwencji, kwestie dotyczące statusu ofiary);
- braku zwolnienia z kosztów sądowych (zarzut naruszenia art. 6 ust. 1 EKPC) – 1 sprawa;
- kontroli osobistych w zakładach karnych (zarzut naruszenia art. 8 EKPC) – 3 sprawy;
- przewlekłego stosowania tymczasowego aresztowania (zarzut naruszenia art. 5 ust. 3 EKPC) – 3 sprawy;
- kontaktów ojca-cudzoziemca z dzieckiem (zarzut naruszenia art. 8 EKPC) – 1 sprawa.

- **informacja o orzeczeniach wydanych przez ETPC w II kwartale 2024 r.**

Pełnomocnik poinformowała zebranych, że w II kwartale 2024 r. wg stanu na dzień 19 czerwca 2024 r. ETPC wydał 31 orzeczenia, w tym 15 wyroków oraz 16 decyzji. Wśród 15 wyroków wszystkie stwierdzały naruszenie co najmniej 1 postanowienia Konwencji:

- 9 wyroków dotyczyło przewlekłości postępowań,
- 4 wyroki – przewlekłego tymczasowego aresztowania,
- 1 wyrok dotyczył naruszenia art. 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym (zakaz niehumanitarnego traktowania), naruszenia art. 4 Protokołu 4 do Konwencji (zakaz zbiorowego wydalania cudzoziemców), jak również naruszenia art. 13 Konwencji (brak skutecznego środka odwoławczego) w zw. z art. 3 oraz art. 4 Protokołu 4 do Konwencji z uwagi na uniemożliwienie przekroczenia granicy pomiędzy Polską, a Ukrainą oraz nieprzyjęcie wniosku o objęcie ochroną międzynarodową przez funkcjonariuszy Straży Granicznej (*Sherov i inni*).
- 1 wyrok stwierdzał naruszenie art. 8, tj. prawa do poszanowania życia prywatnego, w kontekście dopuszczalności inwigilacji przez służby specjalne na gruncie tzw. ustawy antyterrorystycznej (*Pietrzak oraz Bychawska-Siniarska i inni p. Polsce*).

Z 16 decyzji wydanych przez ETPC 3 dotyczyły niedopuszczalności skargi, a 13 - skreślenia z listy (4 z uwagi na niepodtrzymywanie skargi, 9 z uwagi na zatwierdzenie ugody lub deklaracji jednostronnej).

- **informacja o sprawach pozostających w procesie wykonywania.**

Przewodnicząca Zespołu odnotowała, że według stanu na 20 czerwca 2024 r. w procesie wykonywania pozostaje 156 orzeczeń, nad którymi nadzór sprawuje Komitet Ministrów. Spośród tych 156 orzeczeń 19 to decyzje zatwierdzające ugody ze skarżącymi, których wykonanie wymaga jedynie wypłaty słusznego zadośćuczynienia. W II kwartale KMRE zamknął nadzór nad 1 wyrokiem (*Grobelny p. Polsce*) oraz 6 decyzjami.

III. Informacja o innych projektach i inicjatywach realizowanych w II kwartale 2024 r.

1) Wizyta Komisji Weneckiej.

Zastępca Pełnomocnika ds. koordynacji wykonywania orzeczeń ETPC Pan Tomasz Tadla poinformował, że w dniach 25-26 kwietnia 2024 r. z wizytą w Warszawie przebywali przedstawiciele Komisji Weneckiej. W czasie wizyty spotkali się z reprezentantami Ministerstwa Sprawiedliwości, Kancelarii Prezydenta RP, Rzecznika Praw Obywatelskich, Sejmu RP, Państwowej Komisji Wyborczej, Sądu Najwyższego, Ministerstwa Spraw Zagranicznych oraz Krajowej Rady Sądownictwa. W zainteresowaniu Komisji Weneckiej pozostawały trzy aspekty nowelizacji ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, przyjętej w dniu 12 kwietnia 2024 r. przez Sejm, a obecnie rozpatrywanej przez Senat:

1. wygaszenie mandatu do zasiadania w Radzie 15 członków-sędziów wybranych przez Sejm na podstawie przepisów przyjętych w 2017 r.,
2. pozbawienie sędziów przedstawionych do nominacji przez KRS funkcjonującą w latach 2018-2024 biernego prawa wyborczego do następnej KRS, wyłonionej w wyniku nowelizacji przepisów,
3. zasad funkcjonowania przyszłej Rady Społecznej przy KRS.

W następstwie wizyty Komisja Wenecka sporządziła opinię w trybie pilnym, tak aby jej sugestie mogły zostać uwzględnione w czasie procedowania ustawy o KRS w Senacie. Zastępca Pełnomocnika poinformował, że Komisja nie oponowała koncepcji przerwania kadencji obecnych członków-sędziów KRS, wskazując, że nie mogą oni powoływać się na ochronę konstytucyjną, mając na uwadze fakt, że samo powołanie Rady w obecnym kształcie odbyło się z naruszeniem przepisów Konstytucji. Komisja wskazała natomiast, że

pozbawienie wszystkich sędziów przedstawionych do nominacji w latach 2018-2023 biernego prawa wyborczego jest zbyt ogólnym kryterium i należałoby w tym zakresie wprowadzić stosowną korektę. Nadto należałoby lepiej zdefiniować kompetencje przyszłej Rady Społecznej przy KRS.

Zastępca Pełnomocnika zauważył, że propozycje Komisji Weneckiej zostały uwzględnione przez Senat, były poddane publicznej debacie, a obecnie oczekują na rozpoznanie przez Sejm.

2) Briefing Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Sprawiedliwości dot. przywracania praworządności.

Naczelnik Wydziału Postępowań Cywilnych i Administracyjnych Departamentu Prawno-Traktatowego MSZ Pani Anita Łuczyńska poinformowała, że 29 maja 2024 r. w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów odbył się briefing Ministra Spraw Zagranicznych - Pana Radosława Sikorskiego i Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego - Pana Adama Bodnara nt. przywracania praworządności i porządku konstytucyjnego w Polsce dla przedstawicieli Państw Członkowskich i Państw Obserwatorów Rady Europy oraz organizacji międzynarodowych mających swoje przedstawicielstwa w Warszawie.

Naczelnik Anita Łuczyńska poinformowała, że podczas spotkania Ministrowie podkreślili determinację Rządu RP na rzecz przywracania praworządności i porządku konstytucyjnego w Polsce, a także pełne zaangażowanie w przestrzeganie EKPC oraz wykonywanie wyroków Trybunału. Wskazali na szczególną rolę i znaczenie Rady Europy oraz jej organów w kształtowaniu europejskich standardów praw człowieka oraz jej 75-letnie doświadczenie i dorobek w tym zakresie. Zgodnie przyznali, że systemowe odchodzenie od z trudem wypracowanych standardów praworządności i naruszenie przez poprzednie władze konstytucyjnej równowagi sił doprowadziły do szeregu wyroków przeciwko Polsce wydanych przez Trybunał. Ministrowie podkreślili, że Rząd RP zacieśnił współpracę z instytucjami Rady Europy oraz podjął intensywne działania na rzecz usunięcia braków systemowych, które były przyczyną naruszeń Konwencji, w tym w szczególności przywrócenia niezawisłości Krajowej Rady Sądownictwa. MSZ wspólnie z MS pracują nad przyjęciem ustawy o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, która zapewni przejrzyste procedury i precyzyjnie określi obowiązki władz krajowych w ramach tego procesu.

W czasie briefingu odnotowano również, że po trzech nieudanych próbach wyboru sędziego z ramienia Polski do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, nowy rząd wzmocnił standardy demokratyczne oraz przejrzystość i stabilność zasad, na jakich powinien opierać się ten proces.

3) Procedura wyboru sędziego ETPC.

Przewodnicząca Zespołu poinformowała, że w dniach 27-29 maja 2024 r. Zespół do spraw wyłonienia kandydatów z ramienia Rzeczypospolitej Polskiej na urząd Sędziego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka przeprowadził rozmowy kwalifikacyjne z 26 osobami, które zgłosiły się do konkursu. Rozmowom kwalifikacyjnym przysłuchiwali się obserwatorzy wyznaczeni przez samorządy zawodów prawniczych i organizacje pozarządowe.

Z grona osób spełniających wymagania z art. 21 Konwencji, Zespół wyłonił listę trojga kandydatów. Ponadto trzy osoby zostały wskazane jako kandydaci rezerwowi. Lista ta pozostaje poufna i została przekazana Panelowi Doradczemu Ekspertów Rady Europy do spraw wyłonienia kandydatów na wybór na stanowisko sędziego Europejskiego Trybunału

Praw Człowieka do zaopiniowania. Ostateczna lista zostanie opublikowana na stronie internetowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych po zakończeniu postępowania przez Panel Doradczy. Kolejnym etapem będzie otwarte spotkanie z trojgiem kandydatów w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej na ostatnim, lipcowym posiedzeniu Izby.

Przedstawicielka Kancelarii Senatu RP, Pani Elżbieta Owczarek, Sekretarz Komisji Praw Człowieka i Praworządności¹, poinformowała, że publiczne spotkanie w Senacie RP z kandydatami na urząd Sędziego ETPC jest planowane na 23 lipca br. na godz. 11.00. Odbędzie się na forum senackiej Komisji Praw Człowieka i Praworządności², z udziałem m.in. posłów z Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP. Na spotkanie zostaną zaproszone m.in. organizacje pozarządowe, które wyznaczyły obserwatorów procesu albo interesowały się sprawą wyboru kandydatów. Organizacja spotkania w tym terminie jest uzależniona od zaaprobowania listy kandydatów przez Panel Doradczy.

4) Prace nad ustawą o wykonywaniu orzeczeń ETPC.

Przewodnicząca Zespołu poinformowała, że w II kwartale 2024 r. były kontynuowane prace nad ustawą o wykonywaniu orzeczeń Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Przeprowadzono szereg konsultacji z przedstawicielami resortu sprawiedliwości i wypracowano bardziej szczegółowe rozwiązania. Sporządzono projekt rozporządzenia wykonawczego oraz rozpoczęto prace nad uzasadnieniem projektu. W lipcu 2024 r. planowane jest przekazanie projektu legislatorom.

IV. Informacja na temat ostatniego posiedzenia Komitetu Ministrów RE poświęconego nadzorowi nad wykonywaniem wyroków ETPC (12-14.03.2024 r.) w sprawach polskich

Zastępca Pełnomocnika ds. Koordynacji Wykonywania Orzeczeń ETPC Pan Tomasz Tadla poinformował, że na agendzie posiedzenia Komitetu Ministrów Rady Europy, które odbyło się w Strasburgu w dniach 11-13 czerwca 2024 r., była grupa spraw *Kuchta i Mętel p. Polsce*. W sprawie tej przyjęto decyzję, w której Komitet:

- w zakresie środków indywidualnych odnotował z zainteresowaniem informację nt. wznowionych postępowań przygotowawczych dot. skarżących, wskazując jednocześnie na konieczność przedstawienia bardziej szczegółowych danych nt. przebiegu wznowionych postępowań oraz uprawomocnienia się postanowień o ich umorzeniu w stosunku do obu skarżących;
- zwrócił się o przedstawienie analogicznych informacji ws. *Skorupa p. Polsce*;
- w zakresie środków generalnych wezwał władze do podwojenia wysiłków w celu wyeliminowania nadużyć ze strony funkcjonariuszy policji;
- zwrócił się do władz polskich o wystosowanie przez funkcjonariuszy wysokiego szczebla komunikatu o bezwzględnym braku akceptacji tego rodzaju nadużyć i odpowiednim karaniu podobnych przypadków;
- wniósł o zaktualizowanie informacji w przedmiocie szkoleń oraz praktyki rejestrowania zatrzymań i przesłuchań osób zatrzymanych;
- w tym kontekście zwrócił się o zaktualizowanie informacji dot. wykorzystywania kamer nasobnych;
- wezwał do przedstawienia informacji nt. procesu wdrażania rekomendacji Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub

¹ W sprawozdaniu poprawiona została nazwa Komisji Praw Człowieka i Praworządności (w pierwotnej wersji sprawozdania widniała nazwa „Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji”).

² W stosunku do pierwotnej wersji sprawozdania usunięte zostało odniesienie do Komisji Ustawodawczej, która nie brała udziału w wysłuchaniu kandydatów na urząd Sędziego ETPC.

Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) oraz zaleceń Prokuratora Generalnego z czerwca 2014 r.

Zastępca Pełnomocnika wskazał na szczególne zainteresowanie Komitetu problematyką rejestracji zatrzymań i używania kamer nasobnych. W odpowiedzi na uwagę Pana Krzysztofa Łaskiewicza z Komendy Głównej Policji, że użycie kamer nasobnych nie zapobiegło śmierci zatrzymanego w czasie niedawnej (szeroko komentowanej w prasie) interwencji policji w Inowrocławiu, Pan Tadla zauważył, że w tym konkretnym przypadku zarejestrowanie zdarzenia może wykluczyć możliwość naruszenia art. 2 i/lub 3 Konwencji w jego aspekcie proceduralnym (przeprowadzenie skutecznego śledztwa). Zastępca Pełnomocnika poprosił Komendę Główną Policji o aktualizację informacji nt. planów zakupowych kamer na najbliższe lata.

V. Informacja właściwych resortów i innych podmiotów na temat planów dotyczących wykonania i postępów w realizacji poszczególnych orzeczeń ETPC

- Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu wyroków w sprawach praworządnościowych.

Zastępca Dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej i Praw Człowieka w Ministerstwie Sprawiedliwości Pani Anna Sporczyk-Popielarczyk przedstawiła aktualizację informacji nt. działań podejmowanych w tzw. sprawach praworządnościowych, w związku z uwzględnieniem ich w agendzie wrześnieowego posiedzenia Komitetu Ministrów, obradującego w formacji ds. praw człowieka.

W nawiązaniu do sprawy *Xero Flor p. Polsce* Pani Sporczyk-Popielarczyk przypomniała, że w dniu 6 marca 2024 roku Sejm RP podjął uchwałę w sprawie usunięcia skutków kryzysu konstytucyjnego lat 2015-2023 w kontekście działalności Trybunału Konstytucyjnego. W konkluzji uchwały stwierdzono stan niezdolności obecnie funkcjonującego organu do wykonywania zadań Trybunału Konstytucyjnego, określonych w art. 188 i 189 Konstytucji RP. Dlatego też w uchwale Sejmu wskazana jest konieczność ponownej kreacji sądu konstytucyjnego, zgodnie z konstytucyjnymi zasadami oraz przy uwzględnieniu głosu wszystkich sił politycznych szanujących porządek konstytucyjny.

Pani Sporczyk-Popielarczyk poinformowała, że również w dniu 6 marca 2024 r. w Sejmie RP zostały złożone poselskie projekty ustawy o Trybunale Konstytucyjnym oraz ustawy – przepisy wprowadzające ustawę o Trybunale Konstytucyjnym. Oba projekty zostały skierowane do prac w komisjach po I czytaniu, a w dniu 24 maja 2024 r. odbyło się wysłuchanie publiczne. Zgodnie z ww. projektami ustaw obowiązki prezesa TK przejmie sędzia o najdłuższym stażu sędziowskim – zaś w ciągu 3 miesięcy Zgromadzenie Ogólne TK (wszyscy sędziowie TK) przedstawi Prezydentowi kandydatów na to stanowisko. Projekt przewiduje, że kadencja Prezesa TK będzie trwać trzy lata i że będzie można tylko raz ponownie sprawować tę funkcję. Zgodnie z przepisami wprowadzającymi do ustawy: tzw. sędziowie dublerzy ustąpią miejsca poprawnie wybranym sędziom TK. Dodatkowo wyroki TK wydane z udziałem osób nieuprawnionych do orzekania zostają uznane za nieważne i niewywołujące skutków prawnych. Zaistnieje obowiązek powtórzenia wszystkich czynności procesowych, w których brały udział osoby nieuprawnione do orzekania. Za osobę nieuprawnioną do orzekania uważa się osobę powołaną na stanowisko sędziego TK z naruszeniem ustawy z dnia 25 czerwca 2015 roku o Trybunale Konstytucyjnym oraz wyroków Trybunału Konstytucyjnego o sygn. K 34/15 i K 35/15, a także osobę powołaną na jej miejsce.

Równolegle toczą się prace nad ustawą o zmianie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w którym przewiduje się zmiany dotyczące Trybunału Konstytucyjnego. W dniu 23 maja 2024 r. odbyło się jego pierwsze czytanie na posiedzeniu Komisji Ustawodawczej Senatu. Proponowane zmiany w Konstytucji mają zainstalować nowe bezpieczniki, które dadzą gwarancje niezależności i bezstronności Trybunałowi teraz i w przyszłości. Jest szczególnie istotne, by zabezpieczyć sędziów i odseparować ich od politycznego wpływu. Proponowane zmiany dotyczą przepisów art. 193 i 194 Konstytucji RP, czyli funkcjonowania Trybunału Konstytucyjnego.

Zastępca Dyrektora w Ministerstwie Sprawiedliwości poinformowała też, że w związku z wyrokami ETPC dot. odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów (*Żurek, Juszczyzyn, Tuleya*) Minister Sprawiedliwości postanowił skorzystać z wprowadzonej w art. 112b Prawa o ustroju sądów powszechnych instytucji rzeczników Ministra Sprawiedliwości (tzw. „rzecznicy ad hoc”). W opisanym trybie Minister Sprawiedliwości powołał nowych rzeczników dyscyplinarnych, którzy mieli prowadzić postępowania dyscyplinarne ww. sędziów. Nadto trwają prace koncepcyjne nad ustawą o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Planowane zmiany przewidują:

- 1) zniesienie regulacji zakładających zakaz kwestionowania umocowania sądów, trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, a także zakaz ustalania lub oceny przez sąd lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości;
- 2) zniesienie przepisów zobowiązujących do składania pisemnych oświadczeń o członkostwie w zrzeszeniu, w tym w stowarzyszeniu, o funkcji pełnionej w organie fundacji nieprowadzącej działalności gospodarczej, o członkostwie w partii politycznej;
- 3) uchylenie regulacji przewidujących odpowiedzialność dyscyplinarną z tytułu „odmowy wykonywania wymiaru sprawiedliwości”, „działania lub zaniechania mogącego uniemożliwić lub istotnie utrudnić funkcjonowanie organu wymiaru sprawiedliwości”, a także „działania kwestionującego istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej”.

Projekt nowelizacji został opracowany i skierowano wniosek o wpisanie go do Wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów, który nie został jeszcze rozpatrzony.

W kontekście wyroku w sprawie *Broda i Bojara p. Polsce* Zastępca Dyrektora w MS zauważyła, że trwają prace nad projektem ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw w zakresie rozwiązań „pomostowych”, związanych m.in. z przywróceniem samorządu sędziowskiego. Uregulowania te mogą mieć wpływ na proces powoływania lub odwoływania prezesów sądów powszechnych. Dodatkowo systematycznie podejmowane są działania dotyczące obsady funkcji prezesów sądów w związku z nieprawidłowościami w funkcjonowaniu sądów, do czego przyczynia się nieprawidłowy sposób zarządzania nimi.

W kontekście wyroku w sprawie *Wałęsa p. Polsce* Pani Sporczyk-Popielarczyk odnotowała, że wprowadzono już uregulowanie, zgodnie z którym sprawy w przedmiocie rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego w sytuacji, gdy wśród podstaw tego wniosku znajduje się okoliczność dotycząca powołania sędziego, nie są przydzielane sędziom, którzy objęli stanowisko w wyniku wniosku o powołanie sędziego, przedstawionego Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej przez Krajową Radę Sądownictwa, ukształtowaną z zastosowaniem art. 9a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa. Sędziowie ci nie są uwzględniani w przydzielaniu tego rodzaju spraw.

W kontekście wyroków Trybunału związanych z funkcjonowaniem obecnej Krajowej Rady Sądownictwa i jej decyzjami oraz dokonanymi przez nią nominacjami sędziowskimi (grupa spraw *Reczkowicz* oraz sprawa *Grzęda p. Polsce*), Pani Sporczyk-Popielarczyk zauważyła, że informację nt. planowanego kierunku działań legislacyjnych przedstawił już Pan Tomasz Tadla referując wizytę Komisji Weneckiej i treść jej opinii dotyczącą założeń projektowanych zmian w KRS. Proces legislacyjny się nie zakończył. Ustawa wróciła do Sejmu z poprawkami naniesionymi przez Senat.

- Aktualizacja informacji nt. postępów w wykonaniu wyroku *Potomski i Potomska p. Polsce* (skarga nr 33949/05)

Pełnomocnik przypomniła, że sprawa dotyczyła braku możliwości uzyskania przez skarżących wywłaszczenia za adekwatnym odszkodowaniem należącej do nich nieruchomości, na której znajduje się cmentarz żydowski wpisany na listę zabytków, co uniemożliwiło skarżącym korzystanie z niej (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji). Odpowiednie przepisy mające na celu wykonanie ww. wyroku ETPC zostały ujęte w projekcie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych, przygotowanej przez Pełnomocnika Prezesa Rady Ministrów do spraw reformy regulacji administracyjnych związanych z ruchem naturalnym ludności i ochrony miejsc pamięci. Według stanu na 31 grudnia 2023 r. projekt nie został przyjęty przez Radę Ministrów.

Pełnomocnik odnotowała nieobecność przedstawiciela Departamentu Ochrony Zabytków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, który odpowiada za prace nad niezbędnymi nowelizacjami. Informacja o nieobecności przedstawiciela Departamentu Ochrony Zabytków MKiDN została zgłoszona na kwadrans przed rozpoczęciem posiedzenia Zespołu.

W związku z tym Zespół wezwał Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego do podjęcia niezwłocznych działań w celu wykonania wyroku ETPC w sprawie *Potomska i Potomski p. Polsce* (skarga nr 33949/05, wyrok z 29 marca 2011 r.). Członkowie Zespołu odnotowali, że przedmiotowy wyrok pozostaje w procesie wykonywania od ponad 13 lat. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie odpowiedziało na pismo wystosowane w tej sprawie w dniu 22 stycznia 2024 r. przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Panią Henrykę Mościcką-Dendys. Nie oddelegowało też osoby upoważnionej do zreferowania stanu wykonywania wyroku na posiedzenie Zespołu wyznaczone na dzień 20 czerwca 2024 r., pomimo przekazanej wcześniej informacji, że sprawa będzie przedmiotem obrad. Dalsze opóźnienie w implementacji wyroku może spowodować przeniesienie procesu jego wykonywania do tzw. procedury wzmocnionej.

VI. Pozostałe informacje i ogłoszenia

1) Informacja o powołaniu i pierwszym posiedzeniu grup roboczej ds. wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka (CDDH-ELI).

Zastępca Pełnomocnika ds. Postępowań przed ETPC Pani Agata Rogalska-Piechota poinformowała, że podczas posiedzenia, które odbyło się w dniach 28 listopada – 1 grudnia 2023 r. Komitet Sterujący Praw Człowieka Rady Europy (CDDH) powołał nową grupę redakcyjną w celu przygotowania projektu Studium CDDH dotyczącego potrzeby i wykonalności dodatkowego niewiążącego instrumentu (lub instrumentów) uzupełniającego Wytyczne Komitetu Ministrów z 2011 r. w sprawie wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka (CDDH-ELI). W pracach grupy bierze udział 10 państw członkowskich Rady Europy: Armenia, Azerbejdżan, Estonia, Grecja,

Holandia, Niemcy, Polska, Turcja, Szwajcaria i Wielka Brytania. Przewodniczącym CDDH-ELI został Hans-Jörg Behers (Niemcy), zastępcą przewodniczącego Eliasa Kastanasa (Grecja), a sprawozdawcą Agata Rogalska-Piechota (Polska). Pierwsze posiedzenie CDDH-ELI miało miejsce w dniach 15-17 maja 2024 r. w Strasburgu w siedzibie Rady Europy. Na podstawie wymiany poglądów oraz dokumentu dyskusyjnego przygotowanego przez Sekretariat, grupa przeprowadziła wstępną dyskusję, określiła listę zagadnień istotnych dla jej prac i pogrupowała je na potrzeby organizacji swoich przyszłych prac. Wskazała także obszary, w których istnieje potrzeba dalszych informacji w celu pogłębienia przyszłych dyskusji.

Zastępca Pełnomocnika zauważyła, że po ponad dekadzie Rada Europy postanowiła wrócić do tematyki wyeliminowania bezkarności za poważne naruszenia praw człowieka. Dyskusja prowadzona jest w zupełnie innym środowisku międzynarodowym – bez członkostwa Rosji w Radzie Europy oraz ze świadomością toczącej się wojny w Ukrainie i popełnianych tam zbrodni. Istotnym elementem dyskusji jest mówienie o poważnych naruszeniach praw człowieka w kontekście wojny oraz sytuacji kryzysowych. Działalność grupy planowana jest na lata 2024-2025. Grupa zamierza dokonać wnikliwych analiz na początkowym etapie, aby należycie przygotować sobie punkt wyjścia do dalszych dyskusji w celu adekwatnej realizacji powierzonego jej zadania.

2) Informacja o pracach grupy roboczej ds. praw człowieka w sytuacjach kryzysowych (CDDH-SCR) i przygotowanym zestawie narzędzi do oceny skutków regulacji w sytuacjach kryzysowych.

Specjalista w Wydziale Postępowań Karnych Departamentu Prawno-Traktatowego MSZ Pan Michał Wach poinformował, że w dniu 2 lutego 2024 r. zakończyły się prace Grupy redakcyjnej ds. praw człowieka w sytuacjach kryzysowych (CDDH-SCR). Mandat Grupy obejmował wypracowanie trzech dokumentów:

1. raportu na temat praktyki państw członkowskich w zakresie derogacji Europejskiej Konwencji Praw Człowieka w sytuacjach kryzysowych.
2. narzędzi do oceny skutków dla praw człowieka działań podejmowanych przez państwa w sytuacjach kryzysowych
3. niewiążącego instrumentu prawnego dotyczącego skutecznej ochrony praw człowieka w sytuacjach kryzysowych, uwzględniającego doświadczenia przeciwdziałania epidemii COVID-19.

Przyjęty raport omawia procedury krajowe wyznaczające ramy procesu decyzyjnego prowadzącego państwa do notyfikacji derogacji, w podziale na państwa z uregulowaną procedurą i państwa, które korzystały z procedur formułowanych *ad hoc*. Ponadto Grupa w trakcie swojej pracy przygotowała narzędziownik do oceny wpływu na prawa człowieka środków podejmowanych przez państwo w sytuacjach w sytuacjach kryzysowych. Narzędziownik stanowi zestaw wskazówek dla pracowników administracji i decydentów ułatwiających ocenę skutków dla praw człowieka regulacji wprowadzonych przez państwa w sytuacjach kryzysowych, pod presją czasową. Pan Michał Wach wręczył członkom Zespołu ww. dokument oraz poinformował, że na ostatnim posiedzeniu oprócz raportu i narzędziownika grupa przyjęła projekt Rekomendacji oraz Memorandum Wyjaśniające.

3) Informacja MSWiA nt. procedur upowszechniania standardów ETPC w resorcie spraw wewnętrznych i administracji oraz w jednostkach podległych

Pani Aleksandra Suska-Mentel, Naczelnik Wydziału Współpracy Międzynarodowej w Departamencie Spraw Międzynarodowych i Migracji MSWiA poinformowała, że standardy ETPC są uwzględniane w pracach legislacyjnych prowadzonych w resorcie spraw wewnętrznych. Z poziomu resortu można mówić o implementacji ww. standardów przy

tworzeniu norm prawnych o charakterze generalnym i abstrakcyjnym. Natomiast implementacja standardów w wymiarze jednostkowym należy do zadań jednostek podległych m.in. Policji oraz Straży Granicznej. W tym kontekście Pani Iwona Przybyłowicz - Pełnomocnik Komendanta Głównego Straży Granicznej ds. Ochrony Praw Człowieka przedstawiła informację nt. procedur związanych z tłumaczeniem i rozpowszechnianiem wyroków ETPC wśród funkcjonariuszy Straży Granicznej. Natomiast Pan Krzysztof Łaskiewicz - Pełnomocnik Komendanta Głównego Policji ds. Ochrony Praw Człowieka zreferował sposób przekazywania informacji o standardach ETPC pomiędzy poszczególnymi szczeblami jednostek Policji.

Na tym posiedzenie Zespołu zakończono.

Agnieszka Kozińska-Makowska
Pełnomocnik Ministra
/podpisano elektronicznie/